

Úplne inak

NAMIESTO DANÍ ZO SKLENÍKOVÝCH PLYNOV TREBA INVESTOVAŤ DO TECHNOLOGICKÉHO ROZVOJA, KTORÝ ZLACNÍ ZELENÉ ALTERNATÍVY

GLOBÁLNE
OTEPLŔOVANIE

BJORN LOMBORG

Koncom novembra sa politici stretnú v mexickom Cancune na summite OSN o klimatických zmenách. Rok po trápnom zlyhaní kodanského summitu svetoví lídri Cancun pravdepodobne obídu. Na rozdiel od vlaňajška sú totiž očakávania o uzatvorení dohody o redukcii emisií CO₂ veľmi nízke. Hoci nikoho výsledok kodanského summitu nemal prekvapiť, chýbajúce zmysluplné rozhodnutia spustili prúd rétoriky plnej hnevu a sklamaní. „Výsledok Kodane vôbec nespĺňa potreby ľudstva,“ sťažoval sa švédsky minister životného prostredia. „Odsúvaním činov odsúdili bohaté krajiny milióny najchudobnejších ľudí na celom svete na hlad, utrpenie a na smrť,“ dodal Nnimmo Bassey, šéf Friends of the Earth International. A to boli ešte jedny z jemnejších komentárov. Kritici by sa však mali upokojiť. Účastníci summitu urobili planéte radosť, keď odmietli uzavrieť záväznú dohodu o drastickej redukcii emisií CO₂. Ich neschopnosť pokročiť môže byť znamením, že medzinárodná komunita čelí nepríjemnej pravde: po takmer dvoch desaťročiach neplodných pokusov je čas vzdať sa rio-kjóto-kodanskej fantázie a vrátiť sa do reality v boji proti globálnemu otepľovaniu.

Rozdielne pozície

Dva základné body, ktoré treba vziať do úvahy. Po prvé, rozvíjajúce sa krajiny nemajú v úmysle nechať sa rozvinutým svetom prinútiť, aby prestali používať palivá produkujúce skleníkové plyny. Sú opa-

trné pri každom kroku, ktorý by mohol obmedziť ich domáci ekonomický rast umožňujúci tamorej populácii vymaniť sa z chudoby. A to by drastické obmedzenie emisií CO₂ predsa spôsobilo.

Po druhé, aj pre rozvinutejšie krajiny nedávajú prúdke škrtu v emisiách CO₂ žiadny ekonomický zmysel. Všetky významné klimatické ekonomické modely preukazujú, že na dosiahnutie najviac diskutovaného cieľa udržať nárast teploty pod dvoma stupňami Celzia by sme potrebovali globálnu sadzbu dane na uhlíkové emisie vo výške začínajúcej na 102 dolároch za tonu a tú zvyšovať na 4 000 dolárov za tonu na konci tohto storočia. To by svet stálo 40 biliónov dolárov ročne. Väčšina mainstreamových kalkulácií ukazuje, že je to 50-krát drahšie ako klimatické škody, ktorým svet chce zabrániť. Inými slovami, pokúšať sa presadiť skresanie uhlíkových emisií je niečo, čo bude stáť viac ako problém, ktorý má riešiť.

Tak čo máme robiť? Keďže do roku 2050 by sa celosvetový dopyt po energiách mal zdvojnásobiť, jedinou cestou, ako zredukovať (ak nie eliminovať) naše používanie fosílnych palív bez ochromenia globálnej ekonomiky, je radikálna podpora technológií na výrobu zelených energií – až do bodu, že budeme môcť rádovo posilniť našu závislosť od obnoviteľných zdrojov. Dve dekády sme dávali voz pred koňa. Tváriac sa, že vieme skresat' emisie teraz a vyriešiť problém technológií neskôr. Je čas veci otočiť. Namiesto toho, aby sme odsudzovali miliardy ľudí na pokračujúcu chudobu tým, že ceny

ROK PO ZLYHANÍ
KODANE A PO
DVADSIATICH ROKOCH
SMERUJÚCICH
K NIČOMU JE ČAS,
ABY SA POLITICKÍ
LÍDRI PREBUDILI
A OSVOJILI SI
MÚDREJŠÍ PRÍSTUP

Plné vrecká, prázdne žalúdky

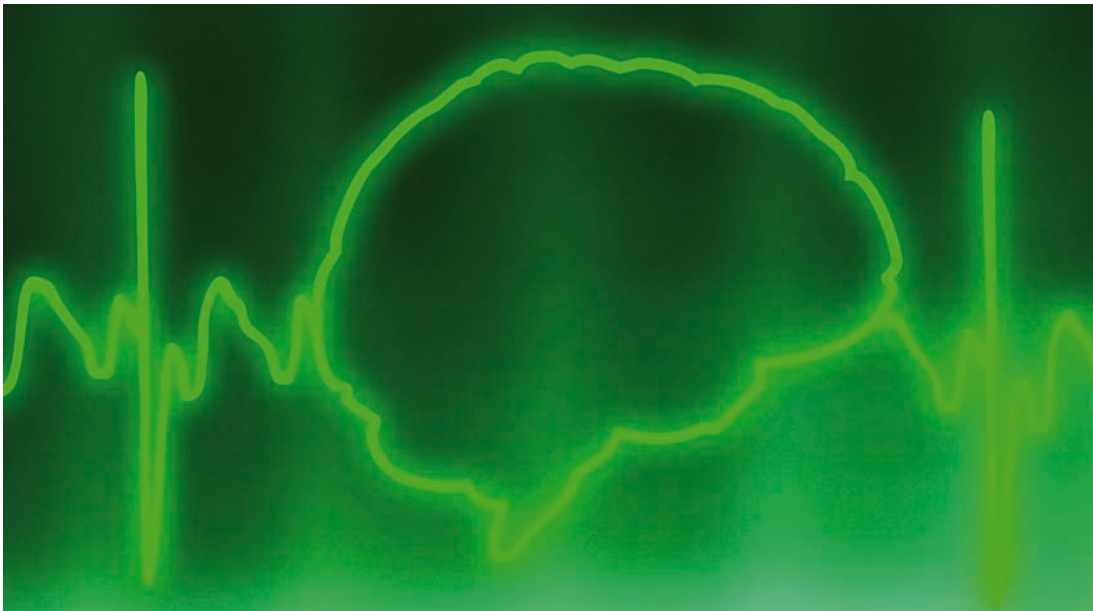
MILAN DEBNÁR

Jim Rogers, svetoznámy investor a jeden z najúspešnejších komoditných špekulantov, dobre vie, prečo odporúča stavať nielen na zlato, ale najmä na agrokomodity. Poľnohospodárstvo bude podľa neho v najbližších rokoch jedným z najziskovejších odvetví. Farmárov ubúda, dopyt po potravinách neustále rastie, ich svetové zásoby sú nízke, „čo je ideálna kombinácia pre dlhodobý vzostup cien“, predpovedá J. Rogers. Reči o globálnom potravinovom

napätí, ktoré podporujú vzostup cien poľnohospodárskych komodít už niekoľko mesiacov, nie sú len rozprávky obchodníkov. Tri subindexy S&P GSCI, ktoré pokrývajú potravinové produkty, vzrástli od začiatku roka o 18 až 28 percent. Môže za to nepriaznivé počasie, ale i rastúca životná úroveň v rozvíjajúcich sa krajinách, kde sa menia stravovacie návyky. A k tomu treba pridať tiež špekulatívny dopyt kŕmený extrémne nízkym úročením peňazí.

Ani varovanie britského The Daily Telegraph, že svetové zásoby potravín budú v roku 2011 pod tlakom, nemožno považovať za nepodložené pesimistické prognózy. Čína sa totiž stáva číslom dovozcom kukurice. V minulosti ju už síce musela dovážať, stalo sa tak v roku 1994 pre zlú úrodu. No v súčasnosti hrozí, že táto zmena bude trvalá. Spotreba mäsa v krajine sa zvyšuje závratným tempom. A viac ako 70 percent čínskej kukurice skončí ako krmivo.

Čína šokovala obchodníkov, keď zverejnila augustové štatistiky o rekordnom dovoze tejto plodiny. Druhý šok spôsobil októbový WASDE report, v ktorom americké ministerstvo pôdohospodárstva prudko znížilo predpoveď produkcie kukurice i sójových bôbov – ďalšej významnej komodity používanej v živočíšnej výrobe. Po horúcom augustovom počasí prišli silné dažde a výnosy oboch plodín klesli naprieč celým stredozápadom USA. Po zverejnení správy zazname-

2011

Rozdielne pozície k produkcii skleníkových plynov budú pretrvávať

fosílnych palív zvyšujeme, mali by sme zlacňovať zelené energie. A to znamená radikálne zvýšenie nákladov na výskum a vývoj.

Znepokojivé závery

V štúdií pre Copenhagen Consensus Center skúmali Isabel Galiana a profesor Chris Green z McGill University stav v alternatívnych energiách – vrátane nukleárnej, veternej, solárnej či geotermálnej – a prišli k niektorým znepokojivým záverom. Pri súčasnom tempe pokroku by v roku 2050 náš súbor zdrojov alternatívnych energií vyprodukoval iba polovicu z objemu potrebného na stabilizovanie uhlíkových emisií. V roku 2100 by bola medzera ešte väčšia. Jednoducho technológia nenapreduje dostatočne rýchlo. Nemalo by to prekvapovať. V mnohých oblastiach je stále nutné riešiť úplne základný

výskum a vývoj. Ani len zďaleka nie sme pri rozbehu technologickej revolúcie.

Ale môžeme byť. Venovaním 0,2 percenta celosvetového hrubého domáceho produktu – zhruba 100 miliárd dolárov (70 miliárd eur) za rok na výskum a vývoj zelenej energie by sme prišli k zásadným objavom meniacim pravidlá hry smerom k neuhlíkovej budúcnosti. Nielenže by to bolo podstatne menej nákladné ako snažiť sa skresať uhlíkové emisie, no zredukovalo by to globálne otepľovanie oveľa rýchlejšie.

Rok po zlyhaní Kodane a po dvadsiatich rokoch smerujúcich k ničomu je čas, aby sa politickí lídri prebudili a osvojili si múdrejší prístup.

Bjorn Lomborg je riaditeľ Copenhagen Consensus Center a autor publikácie *Cool It: The Skeptical Environmentalist's Guide to Global Warming*.

nal trh najväčší jednoduchový nárast ceny kukurice od roku 1973. Od júna zdražela už o 40 percent. Podľa reportu majú svetové zásoby kukurice v septembri 2011 dosiahnuť 14-ročné minimum. V októbri americká agentúra pre ochranu životného prostredia nariadila zvýšiť podiel etanolu pridávaného do benzínu pre autá mladšie ako štyri roky z 10 na 15 percent. A etanol sa v USA vyrába hlavne z kukurice. Okrem komplikácií na trhu s kukuricou sa ukazuje, že tohtoročné extrémne ruské suchá budú mať väčší dosah, než sa čakalo. To v roku 2011 zvyšuje riziko globálneho

šoku spôsobeného nedostatkom obilia. Ruská banka Uralsib tvrdí, že pšeničná kríza v Rusku bude v budúcom roku pokračovať, a dodala, že úplne zničená bola i polovica tohtoročnej úrody zemiakov. Svetová cena pšenice vzrástla od júna už o 70 percent. K problémom sa pridávajú i ďalšie komodity. OSN sa obáva, že cenový vrchol z roku 2008, ktorý spôsobil nepokoje na celom svete, by sa mohol zopakovať. Cena pšenice je síce hlboko pod 13 dolármi za bušel, čo bol jej vtedajší cenový strop, no vyhladky sú znepokojujúce, najmä keď sa zopakuje ďalší

neúrodný rok v Rusku a na Ukrajine. Hlavný ekonóm banky Uralsib Cgris Weafer odhaduje, že tohtoročná úroda pšenice v Rusku dosiahne zhruba 60 miliónov ton, čo je hlboko pod 75 miliónmi ton, ktoré Rusi skonsumujú rok čo rok. Krajina má na núdzové situácie zásoby iba 9,5 milióna ton. Moskva už preto prijala legislatívu, ktorá zakazuje vývoz obilia do konca roku 2011. Podľa analýzy investičnej banky J.P. Morgan 50-percentný nárast trhovej ceny pšenice by sa premietol do zdraženia mlieka o 12 percent, chleba a mäsa o 15

percent, alkoholu o päť percent, cestovín a vajec dokonca o 25 až 35 percent. Možný nedostatok obilia by sa nemal podceňovať. Svetové zásoby sú na 37-ročných minimách. Pre hovädzie, bravčové a hydinu predpokladajú analytici vyššie ceny vzhľadom na rastúce cenové nároky na kŕmenie kukuricou a jačmeňom. Americké stavy hovädzieho dobytku sú najnižšie od roku 1973 a stavy ošípaných sa blížia k najnižším hodnotám absolútne. Jedným z dôvodov je aj to, že krmivá sú v priemere o 70 percent drahšie, ako je desaťročný priemer. © TREND